

Bobrológ Tomáš Hulík: Nie je nič lepšie, než vypadnúť z Bratislavy

Má tridsaťjeden rokov. Narodil sa v Prahe a chvíľu tam aj býval (ale vraj si to veľmi nepamätá). Od štyroch mesiacov žije v Bratislave. Vrávi však, že nie je nič lepšie, než vypadnúť z Bratislavy. To je jedno kam. A on zvykne vypadnúť do prírody. Vzťah k nej má od malička, dokonca si myslí, že sa s týmto vzťahom už narodil. Vyštudoval Prírodovedeckú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, zúčastnil sa vedeckých expedícií na Sachaline v Rusku, na Borneu, v Malajzii, prednášal na svetových zoológických kongresoch... Ešte ako študent prírodovedy si zmyslel, že sa skamarátia s bobrami a... stalo sa. Potykal si s nimi. Keď hovorí o bobrici Ráchel, akoby hovoril o kamarátke z detstva. Bobry ho, povedzme to rovno, preslávil. Nakrútil o nich filmy, nafotil množstvo fotografií, napísal niekoľko článkov. Spolupracuje s rakúskou televíziou ORF, publikuje v National Geographic, Geo, Universum... a v ďalších známych médiách doma aj v zahraničí. Tento rok súfaži na Envirofilme s filmom Vysoké Tatry – divočina zamrznutá v čase, ktorý pre ORF nakrútili s Pavlom Barabášom. Fotograf, kameraman, režisér, strihač, filmár Tomáš Hulík. Bez fotoaparátu vraj neurobí ani krok. Ale skúste si od neho pýtať jeho fotografiu, povie vám, že nemá! Sám seba nefotí. Fotí prírodu. „Mám dve pekné fotky, jednu mi robil Paľo Barabáš v Tatrách, druhú kamarát Andy Šutek, ten ma odfotil s bobricou Ráchel, ako sa snažíme obhľadať strom,“ hovorí. Tá fotka je dosť známa, objavila sa vo viacerých médiách. Nuž, nečudujme sa, že ho volajú „bobrológ“.

Takže bobrológ... To je oficiálne pomenovanie pre ľudí, ktorí sa zaujímajú o život bobrov?

Ale nie. Neviem už, kto a kedy v médiách ma takto nazval, pomenovanie mi prischlo a odvtedy som proste bobrológ. Aj som proti tomu protestoval, ale už sa na tom len smejem. Asi budem musieť zase niečo iné robiť a byť trebárs medveďológ, vlkológ, rysológ...

A kedy ste sa prvýkrát stretli s bobrom?

To viem úplne presne, druhého marca 1997.

Prečo to tak presne viete?

Neviem, zapamätal som si to. V tom čase mi jedna moja známa povedala, že pri rieke Morave sa našli čudné „ohryzy“. Cez deň sme sa tam boli s kamarátom pozrieť, ohryzy sme našli, ale bobor nikde. Večer sme sa vrátili a... počuli sme svojho prvého bobra! Lebo bobor akurát rachol chvostom o hladinu a nebolo ho. Až po dvoch mesiacoch sme bobra aj videli, po pol roku vznikla prvá fotka a po roku sme už boli kamaráti. My sme si tú bobricu vlastne preto pomenovali Ráchel, lebo vždy len rachla chvostom a zmizla.

Vy ste sa vyslovene chceli zaoberať sledovaním a dokumentovaním života bobrov a preto ste išli na Moravu hľadať bobra?

Bolo to inak. Študoval som na prírodovede a mal som o prírodu veľký záujem, takisto som ale mal veľký záujem o fotonie. Snažili sme sa odfotiť jazveca, ale pravdepodobne tam, kde sme čakali dlhé noci, jazvec ani nebol. S bobrom to bolo zo začiatku tak, že som veľmi chcel urobiť fotku. Ale bobry si ma získali. Zaujímavé je, že bobry dlhý čas na našom území neboli. Každý však pozná bobra. Ale nikto ho nikdy nevidel... Postupne, z prvej dobre urobenej fotky bobra, môj záujem prerástol až do vedeckých pozorovaní a do filmárčenia.

Strávili ste s bobrami nekonečne veľa hodín, viete o nich viac, než ktokoľvek iný. Čím vás prekvapili?

Bobry sa vedia smiať, hnevať, prosieť... V prvom rade je však prekvapujúce a zároveň zavádzajúce, že to zvieratám verilo. Samozrejme, dôvera vznikla až postupom času. Bola to najkrajšia časť toho všetkého, čo sme zažili s bobrami. Divoké zvieratá, nieže sme ho dokázali skrotiť, ale začalo nás akceptovať, začalo nám veriť, vlastne sme si v prítomnosti Ráchel mohli robiť hocičo, čo sa nám zachcelo. A ona nám ukázala aj to, čo dovtedy nebolo známe ani vedeckému svetu. Urobili sme niekoľko pozorovaní ohľadne komunikácie a lokalizácie bobrov, ktoré dovtedy neboli potvrdené. Bobry sú inteligentné. Hovorí sa, že bobor je jediný živý organizmus, samozrejme, v úvodzovkách, lebo je ich viac, ale živý organizmus, ktorý aktívne pretvára životné prostredie na svoj obraz. Staví, buduje a mení ho. Mení ho takisto ako človek, lebo zistil napríklad, že po vode je jednoduchšie prepraviť ťažký klát dreva než ho ťahať cez súš, cíti sa bezpečnejšie vo vode, preto si vytopí veľké územie, aby mal jednoduchý transport a aby bol v bezpečí. Toto zvieratá je jednoducho veľmi inteligentné a my sme zažili s bobrom strašne veľa srandy. Nikdy sme nezasahovali do ich života, boli sme sice pozorovatelia z dvadsiatich centimetrov, ale iba pozorovatelia. A keď sa stalo niečo také, že Ráchel trebárs išla po chodníku a my sme stáli v strede toho chodníka, zastavila sa a čakala, kedy chodník uvoľníme. My sme ju museli obkročiť, lebo pani bobrica išla okolo! Takýchto a podobných situácií sme zažili veľa. Takže je to inteligencia bobra, čo nás vzala, a potom... čo už len lepšieho môže človek robiť, ako byť vonku, pozerať sa? Je to ako v kine, stále sa niečo deje...

Bobrie priateľstvo stále pretrvávajú?

Bohužiaľ, Ráchel už je v bobrom nebi. Ale ja na to miesť k rieke Morave chodím často a rád. Minulý rok na jar sa nám stalo, že bobrik, pravdepodobne potomok Ráchel, reagoval na nás veľmi pozitívne, veľmi príjemne. Cítili sme sa ako za starých dobrých čias.

Nepovedali ste si niekedy, byť tak bobrom? Myslite, že je im čo závidieť?

(Smiech.) Tak to asi nie, lebo čvachtať sa v zime v tej studenej vode a rúbať stromy, to neviem.

Vaše bobry hrali aj v českom filme Cesta do Vidně a spätky. Ako k tomu došlo?

Autori mali v scenári bobrov, ale sa im to nepodarilo nakrútiť, tak oslovili mňa, bobrológa. (Smiech.)

Odkedy fotografujete, filmujete?

Fotím veľmi dlho, ani si nepamätám odkedy, ale pravdepodobne od tínedžerských čias, kedy mi otec prvý raz požičal fotoaparát, vysvetlil a ukázal mi, ako funguje. Odvtedy fotím. Filmovať som začal s bobrami. Ja už som to niekde hovoril, že som bol lenivý si zapisovať všetky poznámky, tak som začal nakrúcať. Našťastie, do školy kúpili v tom čase kameru, mal som aj dobrého učiteľa Jara Mikušu. A filmovanie sa mi, samozrejme, zapáčilo.

Učili vás niekde aj tej trpezlivosti, ktorú treba mať pri filmovaní a fotení prírody?

To si musí človek vypracovať, vybudovať v sebe sám. Nie je nič príjemné byť tri dni na jednom mieste alebo tri dni ležať niekde v úkryte a čakať na niečo. Myslel som si, že som trpezlivý! Ale napríklad aj posledne pri filmovaní Tatier som až v strižni zistil, že až taký trpezlivý nie som. Bol to smiech cez slzy... Keď som videl niečo fantastické, keď sa niečo šialene pekné pred kamerou odohrávalo, veľmi som to nechcel pokaziť, ale vždy som to pokazil. Zakaždým som chcel ešte lepšiu kompozíciu, lepšiu záber... Takže na jednej

strane áno, človek je trpezlivý, na druhej zas netrpezlivý, ale učíme sa na vlastných chybách. Môžem povedať, že som schopný pokojne vyčkať na ten svoj záber, už viem, na čo čakám a čo sa asi pre kamerou môže odohrať. Ale do normálneho života, sa táto filmárska trpezlivosť nedá preniesť. Ľudská hlúposť je natoľko šialená záležitosť, že trpezlivosť, netrpezlivosť, vybuchnete ako čert.

Kde všade ste filmovali?

Filmárčinu, vyslovene prírodovednú, som robil najmä na Slovensku, ale ako reportér Slovenskej televízie som robil pár vecí z úplne iného súdku... Bol som napríklad v Banda Aceh po cunami, a to bola naozaj iná škola.

Ako to na vás zapôsobilo?

Cunami sme nezažili, ale zažili sme všetky dôsledky, ktoré v tom čase boli natoľko hrôzostrašné, že človek si ich radšej nepamätá. Proste som si to nejakým spôsobom vyzumoval z pamäti. Extrémne zložitá situácia. Našli sme si tam kamaráta, ktorý prišiel o všetko, a to, čo on hovoril, hovorilo za všetko. Že si nemôže znovu otvoriť svoj obchod s mobilnými telefónmi, lebo všetci jeho klienti sú mŕtvi, takisto že nemá ani korunu, pretože banku umyla voda a záznamy o jeho vkladoch neexistujú. Určite to zanechalo na nás stopy. Človek si potom viac váži to, čo má.

Podíme radšej domov, do Tatier! Ako vznikla vaša spolupráca s Pavlom Barabášom?

Mám veľmi dobré vzťahy s rakúskou televíziou ORF a ľuďmi, ktorí robia cyklus Universum. Po skončení filmu o bobroch logicky vyvstala otázka, čo budeme robiť ďalej. Uvažoval som o Karpatoch, ale skončilo to pri Tatrách. V tom čase vyšli Barabášove Tatry mystérium. Úžasné, pekné! Vedel som si predstaviť nakrúcať zvieratá, ale nepoznal

som Tatry, kopce, doliny... S Paľom Barabášom sme sa prvý raz stretli práve na Envirofilme, bolo to v roku 2003. Oslovil som ho, či by so mnou neurobil Tatry a on súhlasil. Som neskutočne rád, že to zobral, lebo on bol pre mňa vyslovene takou akoby nadstavbou vysokej školy filmárskej. Musím ešte spomenúť, že náš ďalší kolega Miloš Majda, asistent kamery, ale hlavne odborný spolupracovník, bol pre mňa zase nadstavbou vysokej školy prírodovednej. Je to človek, ktorý sa vie pohybovať po prírode, je s ňou zžitý. To sú nezaplatiteľné skúsenosti.

Ako dlho trvalo nakrúcanie filmu Vysoké Tatry - divočina zamrznutá v čase?

Skoro tri roky. Začali sme presne prvého septembra v roku 2005 a skončili v apríli 2007, kedy sa začalo strihať. Počas tohto obdobia som bol skoro stále s Milošom a s Paľom v Tatrách, alebo v okolí a naháňali sme námety, hlavne zvieratá.

Zažili ste pri filmovačke niečo výnimočné?

Samozrejme, v prírode sa vždy niečo výnimočné deje. Takí vlci! Je neuveriteľné pozorovať, ako funguje vnútro vlčej svorky. Čo ma veľmi prekvapilo, boli tetrovy. Bohužiaľ, u nás sme ich našli len zopár, maximálne štyri, zato neďaleko slovenských hraníc v Poľsku je tetrovov veľa, sú tam nádherné tokanisky. Kedysi bolo tomu tak aj na slovenskej strane, kým sa niekto nerozhodol poorať poľia a obhospodarovať územie počas tokania. Je mi veľmi ľúto, že u nás, zásluhou ľudskej hlúposti, prichádzame o niečo takéto výnimočné. To isté sa deje s dropmi pri Bratislave. Je to smutné. Málo ľudí si vie predstaviť, o čom to je, keď nejaký pomätenec čaká ráno o štvrtej na tetrovov. Zázitok z toho je však úplne nádherný. To sú tie pozitívne zázitky.

Negatívnym zázitkom napríklad bolo, že sme mali pripravených niekoľko orlích hniezd na nakrúcanie. Miloš Majda je úžasný odborník na orlov. Na skalákov. Je to ťažké nakrúcanie, veľmi jednoducho sa môže stať, že zlikvidujete znášku. Nakrúcali sme s odrastenými mladými, kedy je to ťažké preto, lebo orlica ich nekŕmi často, prílieta možno raz, dva razy za deň. Ale všetky hniezda, ktoré sme mali pripravené, boli buď vybrané pytlíkmi, alebo zlikvidované počasim. Ten rok bol veľmi zlý, asi iba päť percent orlov úspešne odhniedzilo. Nakoniec sme našli jedno jediné skalné hniezdo!

A Tatry bez orla, to by nebolo ono, však?

Mhm... Na začiatku som si myslel, že Tatry, čo sa orlov týka, budú úplne skvelé, že tam budeme excelovať s orlami, ale opak bol pravdou. Nenakrútili sme s orlami, dá sa povedať, nič poriadne, aj keď sme mali vymyslené krásne scény a premyslené, ako vybudujeme celý príbeh, no keď to všetko zmizlo, boli sme odkázaní na jedno jediné miesto. A Tatry by fakt bez orla neboli Tatrami. Zleteli orly z Tatry...

Ale aj tak ste z tejto filmovačky mali dobrý pocit, nie?

To iste...

Čím sú pre vás Tatry?

Na takéto otázky neviem odpovedať. Som rád v prírode, dlho, dlho som žil na nížine a všetky zaujímavé prírodné úkazy ma priťahujú. Tatry boli niečo iné, ako predtým. Bol to úplne iný zázitok, iné prostredie, ktoré, samozrejme, mi hneď učarovalo. Ja ale neviem povedať, či Tatry, alebo Morava alebo Dunaj, Malá Fatra... Všade je niečo nádherné, zovšadiaľ sa dá niečo zobrať. Určite však viem, že do Tatier sa budem veľmi rád vracieť. Prešli sme mnohé turistické, bežne dostupné miesta, ale boli sme aj tam, kde sa bežný turista nedostane, našli sme si počas filmovania veľa dobrých kamarátov, lesníkov, strážcov prírody, ktorí s nami aj spolupracovali, naozaj sa tam rád pôjdem pozrieť. Nehovoriac o tom, že mám veľmi rád osadenstvo na Lomničáku, sú to skvelí ľudia, tak ako napokon všetci tatranskí horali. Funguje tam spojenie človečenstva, priateľstva a prírody. A čo je lepšie než vypadnúť z Bratislavy! To je jedno kam...

Na čom teraz pracujete, alebo ste si dali nejakú pauzu?

Nedal som si pauzu, zanedbával som trochu fotografovanie, tak práve teraz to dohľadám. V National Geographic by mi v dohľadnej dobe mali vyjsť dva, tri články... Samozrejme, jeden z nich bude o Tatrách. A pripravujeme ďalšie filmy s Milošom Majdom, máme jeden nádherný námety, uvidíme, či sa to podarí.

Aký námety?

Nerád po určitých skúsenostiach hovorím dopredu, čo bude. Uvidíme, či sa to podarí. Lebo človek si niečo povie, každý sa toho chytí, no a nakoniec to nevyjde. Filmárske projekty sú veľmi drahé. Samozrejme, stále spolupracujem s rakúskou ORF.

Anna Gudžová
Foto: Tomáš Hulík

Súťažný film Envirofilmu 2008

Vysoké Tatry - divočina zamrznutá v čase (Rakúsko/Slovensko), réžia: Pavol Barabáš, kamera: Tomáš Hulík

Stará slovenská povest' hovorí: Keď Boh stvoril Zem, rozdelil anjelom krásu, aby ju rozniesli po krajinách. Najmladší z nich si chcel skrútiť cestu cez vysoké pohorie. Nevládá však so záťažou vzlietnuť vyššie. Zavadil o jeden z ostrých štítov a všetka krása sa mu rozsypala po okolitých dolinách. Starí Slovania dali divokým horám plným zveri a povier meno Tatry. Dnes vieme, že sú najmenšími veľhorami sveta. Skúste s nami opatrne nazrieť do ich kráľovstva. Potichu sa rozhladiť a nechať svoje myšlienky unášať majestátom prírody. Možno sa dotknete poznania, ako všetko so všetkým na tomto svete súvisí. A možno pochopíte aj svoju zodpovednosť za zachovanie divočiny, ktorá by tu mala ostať aj pre budúce generácie, akoby zamrznutá v čase...

